

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeeriumi tulemusvaldkonna

„Tark ja tegus rahvas“ 2024. aasta tulemusaruanne

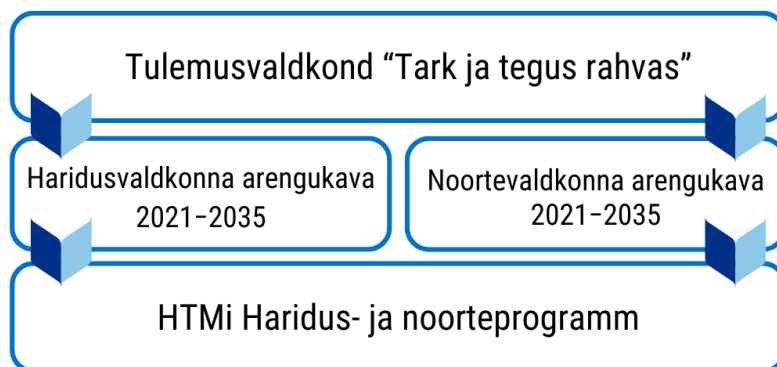
Tartu 2025

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevuskeskkond 2024. aastal.....	3
1. Tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamine	5
2024. aasta olulisimad edusammud tulemusvaldkonnas.....	7
2024. aasta olulisimad kitsaskohad tulemusvaldkonnas	8
2. Haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide saavutamine	10
Meede 1. Õpivõimalused ja hariduse korraldus	10
Meede 2. Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad	14
Meede 3. Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed	18
Meede 4. Noortevaldkonna arendamine.....	21
3. Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine	24
LISA 1: mõõdikute tabelid tegevuse tasandi mõõdikutega	27

Sissejuhatus

Käesolev Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) aruanne annab 2024. aasta kohta ülevaate tulemusvaldkonna „**Tark ja tegus rahvas**” eesmärkide täitmisest, olulisematest saavutustest eesmärkide suunas liikumisel ning eelarve täitmisest. Lisaks on aruandes peatutud olulisematel valdkonna kitsaskohtadel. Aruandes on samuti välja toodud seosed riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035” eesmärkide saavutamiseks. Joonisel 1 on näha strategiadokumendid, millest tulemusvaldkonna tegevus lähtub.

Joonis.1 HTM strategiadokumendid

Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevuskeskkond 2024. aastal

Pärast valitsuse vahetust 2024. aasta juulis seadis uus koalitsioon prioriteediks ka haridusreformid, sealhulgas eestikeelsele õppele ülemineku, kohustusliku õpiea pikendamise, kutsekeskhariduse nelja-aastaseks muutmise, koolivõrgu ümberkorraldamise ja väikeste maakoolide toetamise. Samuti oli riigieelarve keerulisest olukorrast hoolimata tähelepanu all õpetajate palgatõus. 2023. aastal alanud palgavaidlused viisid 2024. aasta alguses õpetajate streigini, mis tõi lisaks palgaküsimusele avalikkuse ette probleemid õpetajate töökoormuse ja karjäärimudeliga. Kuigi riigieelarve seis ja majanduse väljavaated andsid Haridus- ja Teadusministeeriumile (HTM) õpetajate palgaküsimuses vähe manööverdamisruumi, oli positiivne, et jõuti uuele tasemele läbirääkimiskultuuris HTM ja partnerite vahel.

2023. aastal langes Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) kolm protsenti, mis oli käesoleva kriisi suurim langus. Ehkki 2024. aasta lõpuks pöördus SKP väiksele tõusule, oli 2008. aasta finantskriisist alates tegu kõige laiapõhjalisema majanduslangusega, mis mõjutas kogu avalikku sektorit. Geopoliitilise olukorra üha süvenev pingestumine tõi kaasa vajaduse suurendada kaitsekulutusi, mis omakorda mõjutas riigieelarvet ja tekitas kõrbevajaduse muudes valdkondades, sh hariduses. Ka HTM koos oma allasutustega kärpis toetuste ja tegevuskulude eelarvet haridus- ja noortevaldkonnas.

2024. aastal registreeriti rekordmadal sündide arv. Demograafilised muutused tõid taas selgelt esile vajaduse koolivõrk vastavalt rahvastikuprognosidele ümber korraldada. Muutuvas majanduskeskkonnas tuleb tagada tööturu vajadustele vastav haridus nii noortele kui täiskasvanutele. Käivitunud on kutsehariduse reform, mis seab eesmärgiks kutsehariduse kandepinna laiendamise ning keskendub OSKA

uuringuraportitest lähtudes selliste oskuste arendamisele, mida on vaja majanduse konkurentsivõime tugevdamiseks.

Tehisintellekti laialdasem levik mõjutab otseselt haridussüsteemi, nõudes uusi lähenemisviise õppetöös. Haridus- ja teadusminister on asunud eestkõneleja rolli, teadvustamaks tehisintellekti kasutamise võimalusi ja riske hariduses. Teisalt on tehnoloogia areng, sotsiaalmeedia laialdane kasutus ja noorte vähenev füüsiline aktiivsus teravdanud noorte vaimse tervise probleeme, mis nõuavad erilist tähelepanu nii haridus- kui ka sotsiaal- ja tervishoiusüsteemis.

1. Tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamine

Mida tahame saavutada? Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.

Tabel 1. Tulemusvaldkonna mõõdikute ülevaade

Tulemusvaldkonna mõõdikud	Tegelik					Sihttase		
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2035
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24aastaste osakaal (%), kokku Allikas: Eesti tööjõu-uuring	8,5	9,8	10,8	9,7	11	9,3	9,1	7,5
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24aastaste osakaal (%), mehed Allikas: Eesti tööjõu-uuring	10,7	12,0	14,3	11,4	13,3	11,5	11,1	9
Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24aastaste osakaal (%), naised Allikas: Eesti tööjõu-uuring	6,3	7,6	7,5	7,8	8,6	6,7	6,6	6
Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64a) osakaal (%) Allikas: Eesti tööjõu-uuring	74,1	73,5	74,7	74,9	74,1	75,2	75,7	80*
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes (%), nelja nädala metoodika Allikas: Eesti tööjõu-uuring	17,1	18,4	21,1	23,2	23,3	21,4	21,7	25*
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr informaalõppes (%), nelja nädala metoodika Allikas: Eesti tööjõu-uuring	Ei mõõdetud			57,9	59,9	-	-	kasvab*
Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest (%) Allikas: Edukus tööturul	12,9	27,3 ¹	26,7	27,0	Andmed 2025 III kv	29	30	33
Ennastjuhtiv õppija ² Allikas: Riiklik rahuloluküsitlus	Ei mõõdetud			32,4 27,2 38,7	32,2 26,7 39,8	kasvab	kasvab	kasvab
Tiiptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%), funktsionaalne lugemisoskus Allikas: PISA	-	-	10,6	-	-	-	16,3	20
Tiiptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%), matemaatiline kirjaoskus Allikas: PISA	-	-	13,1	-	-	-	18,6	25

¹ 2022. a muudeti nutika spetsialiseerumise kasvualade loetelu muutumise tõttu näitaja arvutamise metoodikat. 2021. aasta tase on mõõdetud juba uue metoodika järgi.

² Mitmeosaline mõõdik, mida arvutatakse ennastjuhtiva õppija faktorite „akadeemiline taastenõtkus“, „agentsus“ ja „õpilaste autonoomiavajaduse tajutud toetamine“ kohta esitatud väidetele 8. kl õpilaste antud vastuste põhjal, kasutades riikliku rahuloluküsitluse andmeid.

Tulemusvaldkonna mõõdikud	Tegelik					Sihttase		
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025	2035
Tipptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%), loodusteaduslik kirjaoskus Allikas: PISA	-	-	11,6	-	-	-	14,9	20
Õpetajate keskmine töötasu, võrreldes Eesti keskmise töötasuga (%), lasteaiaõpetajad Allikas: Saldoandmik, EHIS, Statistikaamet	85	81	81	92	90	92	92	100
Õpetajate keskmine töötasu, võrreldes Eesti keskmise töötasuga (%), üldhariduskooli õpetajad	112	106	105	120	118	120	120	120
Õpetajate keskmine töötasu, võrreldes Eesti keskmise töötasuga (%), kutseõppe õpetajad	110	103	102	117	115	120	120	120
Noorte usaldus riigi vastu (%)	-	-	57	-	-	-	-	-

* Tegemist on ka pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ mõõdikuga

- **Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24aastaste osakaal** on viimased viis aastat kasvanud nii meeste kui naiste hulgas. Kuna tegu on valikuuringu andmete ja väikse sihtrühmaga, on kõikumised ootuspärased, kuid trendi tuleb jätkuvalt seirata. Murettekitavalt on ühtlasi kahanenud keskkhariduse omandanute osakaal (vt meede 1 mõõdikud).
- **Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute osakaal** on viimastel aastatel püsinud muutumatult 74–75% juures. Senine trend ei anna lootust, et 2035. aastaks oleks võimalik saavutada „Eesti 2035“ strateegia siht 80%. Sihi poole liikumist peaks aga positiivselt mõjutama õppimiskohustuse ja kutsehariduse reform.
- **Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel** rakendunute osakaal kõigist hõivatutest on pärast näitaja arvutamise meetodika muudatust püsinud viimasel kolmel aastal stabiilselt 27% juures.
- **Ennastjuhtiva õppija** näitajat on seiratud kahel viimasel aastal. Kuna aegrida on veel lühike, on vara mõõdiku tasemete muutumisele hinnanguid anda.
- **2024. aastal PISA uuringut ei toimunud** (järgmine uuring viiakse läbi 2025. aastal ja tulemused avaldatakse 2026).
- **Üldhariduskoolide õpetajate keskmine töötasu moodustas** 2024. aastal esialgsetel andmetel 118% Eesti keskmisest töötasust (2023. a 120%). 2024. aastal tõsteti õpetajate palga alammäära 4,06% ja arvestuslik keskmine palk kasvas 6,64% (alammäär + diferentseerimise osa 20%). Õpetajate tööjõukuludeks eraldati lisavahendeid kokku 37,3 mln eurot. Eesmärgi saavutamist (120% keskmisest) mõjutas Eesti keskmise palga aastane kasv (+8,13%), mis ületas õpetajate palga kasvu. Ka lasteaiaõpetajate ja kutseõppeasutuste õpetajate suhteline palgatase on aastatagusega võrreldes veidi langenud.

2024. aasta olulisimad edusammud tulemusvaldkonnas

➤ Eestikeelsele õppele üleminekuga algas suurim haridusreform taasiseseisvunud Eesti Vabariigis

Reformi raames pakub riik vajalikku keeleõpet ja metoodilisi koolitusi õpetajatele, toetatakse õppevara soetamist ning 2024. a said Ida-Virumaal eesti keeles õpetavad õpetajad palgalisa kokku ca 15 mln euro eest. Tänu tugimeetmetele ja palgalisale liitus 2024. a sügisel Ida-Virumaa haridusasutustega üle 400 uue õpetaja ja tugispetsialisti.

➤ Sõlmiti hariduslepe

Sõlmiti hariduslepe, mille eesmärk on kindlustada üldhariduse õpetajate karjäärivõimalused, töötasu ja töökoormus, säilitades samas Eesti haridussüsteemi paindlikkuse ja koolide autonoomia. Haridusleppes lepiti kokku õpetaja neljaastmelise karjäärimudeli ning õpetaja tööaja ja töötingimuste üldine raamistik.

➤ Töötati välja õppimiskohustuse reform

Reformi eesmärk on toetada iga õppija haridustee jätkumist pärast põhikooli ja vähendada väljalangevust kutse- või üldharidusõppest, et kõik noored püsiks õppes vähemalt täisealiseks saamiseni. Nii jääks neile avatuks võimalus jätkata haridusteed ja omandada kutse või kraad. Koolikohustus asendub õppimiskohustusega ning pikeneb seniselt 17. eluaastalt 18. eluaastani. See tähendab, et kõigil põhikoolilõpetajatel on õigus ja kohustus jätkata oma haridusteed vähemalt 18. eluaasta täitumiseni või kuni kesk- või kutsehariduse omandamiseni.

➤ Käivitus kutsehariduse reform

Käivitus kutsehariduse reform, mille eesmärk on koosmõjus õppimiskohustuse reformiga muuta kutsekeskharidus atraktiivseks ja konkurentsivõimeliseks alternatiiviks üldkeskharidusele. Reformi raames töötatakse välja uued kutsekeskhariduse õppekavad, seostatakse need OSKA tööjõuvajaduse prognoosiga, töötatakse välja tasulise kutseõppe regulatsioon täiskasvanud õppuritele ning luuakse haridusvõrku korrastavad hariduskeskused (ühendõppeasutused kutsekoolide ja gümnaasiumide baasil).

➤ Võeti vastu alusharidusseadus

Võeti vastu alusharidusseadus, mille eesmärk on luua terviklik alushariduse süsteem ning tagada kõigile lastele kvaliteetne alusharidus lastehoius ja lasteaias. Muudatustega lõimitakse alusharidussüsteemi lapsehoiuteenus, mida varem reguleeris sotsiaalhoolekande seadus, ning võimaldatakse lastehoiu- ja lasteaia kohad lähtuvalt laste ja perede vajadusest. Kohalikud omavalitsused peavad 1,5–3-aastastele lastele tagama koha lastehoius ja 3–7-aastastele lastele lasteaias, arvestades vanema soovitud asukohta. Muudatusega ühtlustatakse lastehoidude ja lastesõimede nõuded ning väheneb bürokraatia seoses lasteaia või lastehoiu koolituslubade taotlemisega.

➤ **Valmistati ette täiskasvanute koolituse seaduse muudatused**

Valmistati ette täiskasvanute koolituse seaduse muudatused, millega kehtestatakse alused mikrokvalifikatsioonide pakkumiseks ja täpsustatakse nõudeid täiskasvanute täienduskoolitustele. Mikrokvalifikatsioonid võimaldavad täiskasvanutel omandada tervikoskusi, õppides väiksemate moodulitena, ja hõlbustavad liikumist erinevate haridusteede vahel, suurendades õppe paindlikkust. Muudatuste tulemusena tõuseb pakutavate koolituste kvaliteet, lihtsustub töötajatele täienduskoolituse pakkumine ning paraneb hariduse ja tööturu sidusus. Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr on aasta-aastalt jõudsalt kasvanud ja senise arengu jätkudes on pikaajalises arengustrateegias 2035. aastaks seatud siht 25% teostatav.

➤ **HTM jätkas koolivõrgu korrastamisega**

Kohtumistel väikeseid gümnaasiume pidavate kohalike omavalitsustega arutati omavalitsuste tulevikuplaane, et vastavalt sellele sihitada riigi investeeringuplaane. Liiguti edasi täiskasvanute gümnaasiumide riigi pidamisele võtmisega ja valmisid mitmed uued koolihooned. Keskhariduse taseme koolivõrgu osas on siiski vaja täpsemalt kokku leppida vastutuse jaotus riigi ja kohalike omavalitsuste vahel.

➤ **Kaasav haridus on püsivalt juurdumas**

Viimased aastad näitavad, et kaasav haridus on püsivalt juurdumas ning erivajadustega laste kaasatus tavakooli suureneb. Kaasamise määr varieerub siiski tugevalt eelkõige aja jooksul kinnistunud praktikate tõttu. Siiski on õpilastele pakutav tugi peaaegu kõikides kohalikes omavalitsustest aasta-aastalt paranenud.

2024. aasta olulisimad kitsaskohad tulemusvaldkonnas

➤ **Õpetajate palk**

Riigieelarve keerulise olukorra tõttu on endiselt probleemiks õpetajate palk. Kuigi palga alammäär kasvas 2024. aastal 4,06% ja arvestuslik keskmine 6,64%, jääb see endiselt alla arengukavas seatud sihttaseme. Rahulolematus palga ja töötingimustega ohustab pikemas perspektiivis õpetajaskonna järelkasvu ja viib kvalifikatsioonita õpetajate osakaalu suurenemiseni.

➤ **Puuduvad kokkulepped kõrghariduse rahastamise pikas plaanis**

Puuduvad kokkulepped kõrghariduse rahastamise pikas plaanis, et tagada ligipääs kvaliteetsele kõrgharidusõppele ja eestikeelse kõrgharidusõppe jätkusuutlikkus. Pikemaajalises rahastamisplaanis tuleks kokku leppida ühiskonna ja tööturu vajadustele vastava kõrghariduse rahastamise põhimõtted ning üliõpilaste omavastutuse ulatus tulevikus.

➤ **Kvalifikatsiooniga
õpetajate osakaal
väheneb**

Kvalifikatsiooninõuetele vastavate üldhariduskoolide ja lasteaedade õpetajate osakaal langeb jätkuvalt. Ainsana on 2024/2025. õppeaastal tõusnud kutseõppeasutustes töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal. Osakaalu langus on tingitud mh eestikeelsele õppele üleminekust, kuivõrd eesti keele oskus on kvalifikatsiooni üks põhinõue. Seetõttu ilmneb probleem eriti teravalt Ida-Virumaal, kus keeleoskusanõuetele vastavate õpetajate osakaalu langus on olnud kõige drastilisem. Paljudel juhtudel on ametist lahkunud õpetajate asemele värvatud õpetaja, kes vastab küll keeleoskusanõuetele, aga mitte teistele kvalifikatsiooninõuetele.

➤ **Õppeprotsessis
osalejate rahulolu on
viimaste aastatega
vähenenud**

Õppeprotsessis osalejate (nii õpilaste kui õpetajate) rahulolu on viimaste aastatega vähenenud ja eriti suur on rahulolematuse 8. klassi õpilaste seas, kus kooliga pigem rahul või täiesti rahul on vaid viiendik. Rahulolematuse üks põhjusi võib olla koolides sagedasti esinev **kiusamine**. Probleemi osaliseks väljenduseks võib olla ka viimastel aastatel suurenenud **tüdrukute väljalangevus** kolmandas kooliastmes. Tüdrukutel on koolis poistest sagedamini ka vaimse tervise probleeme. Teema vajab lähemat analüüsi ning võimalikke uusi või suuremas mahus tugimeetmeid.

➤ **LTT erialade lõpetanute
osakaal kõrghariduses**

LTT erialade lõpetanute osakaal kõrghariduses on aastaid püsinud sisuliselt samal tasemel (ca 27%). IT õppesuuna lõpetanute arv on küll tõusnud, aga see pole tegelikku tööjõuvajadust ja mõõdikute sihttasemeid arvestades piisav. Kitsaskoha lahendamiseks on käivitatud Inseneriakadeemia ja IT Akadeemia tegevused kõrghariduses ning kutse- ja üldhariduses.

➤ **Probleemid eksamite
infosüsteemiga (EIS) ja
e-eksamite
korraldamisega**

E-eksamitele üleminek eeldab ühelt poolt, et tehnoloogia toimib tõrgeteta. Teiselt poolt peab õpilastel olema piisavalt aega uudset keskkonda tundma õppida ja näidisülesandeid lahendada. Vajalik on EISi arendus uue versioonina. Et tagada süsteemi tõrgeteta toimimine, on üleminek e-eksamitele seetõttu poliitilise otsusega aasta võrra edasi lükatud.

➤ **Mitteõppivate,
mittetöötavate ja
koolitustel
mitteosalevate (NEET)
noorte osakaal**

Mitteõppivate, mittetöötavate ja koolitustel mitteosalevate (NEET) noorte osakaal püsib 15–29 aastaste vanuserühmas 11% juures. See tähendab, et Eestis on ligikaudu 23 000 noort väljaspool haridussüsteemi ja tööturgu. Varases eas ühiskonnaelust kõrvale jäämine kahandab noorte eduvõimalusi tulevikus ja suurendab survet sotsiaalsüsteemile.

2. Haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide saavutamine

Tabel 2. Haridus- ja noorteprogrammi ülevaade

Programmi nimi	Haridus- ja noorteprogramm (HNP) 2024–2027
Programmi eesmärk	Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut. Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia.
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)keskkonda ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse. Ta on teadmistehimuline, loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks. Tegus inimene saab hästi hakkama ning on ühiskondlikult aktiivne ja vastutustundlik, panustades nii enda, pere- ja kogukonna kui ka riigi arengusse terve eluea jooksul.
Programmi periood	2024-2027
Peavastutaja (ministeerium)	Haridus- ja Teadusministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Haridus- ja Noorteamet, Keeleamet

Meede 1. Õpivõimalused ja hariduse korraldus

Meetme eesmärk: õpivõimalused on valikurohked ja kättesaadavad ning haridussüsteem võimaldab sujuvat liikumist haridustasemetes ja -liikide vahel.

Tabel 3. Meetme mõõdikud ja nende täitmine

Mõõdik	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
3a kuni kooliealiste laste osakaal, kes on käinud koolieelses lasteasutuses (%) Allikas: EHIS, Statistikaamet	91,6	91,2	91,6	88,2	87,6	92,5	92,5
Vähemalt keskkooliharidusega 20–24a osakaal (%) Allikas: Eurostat	85,7	85,9	83,2	83,3	80,9	85,6	85,8
Kolmanda taseme haridusega 25–34a osakaal (%) [*] Allikas: Eesti tööjõu-uuring	43,1	43,2	43,9	43,5	42,7	43,6	43,7
Eestist väljaminevas lühiajalises õpirändes osalenud kutseõppe lõpetanute osakaal (%) Allikas: EHIS			2,3	6,9	8,0	-	-
Eestist väljaminevas lühiajalises õpirändes osalenud bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanute osakaal (%) Allikas: EHIS	8,3	8,0	6,7	7,3	9,7	9,3	9,5

^{*} Eesti 2035 mõõdik. Sihttase 2035: 45%.

Põhjalikumad tegevusindikaatorite tabelid on lisas 1.

2024. aasta olulisemad edusammud

- Mitmendat aastat järjest on vähenenud õppetöö katkestajate osakaal mittestatsionaarses üldharidusõppes (2022. a väljalangevuse määr 32%; 2023. a 26,3%; 2024. a 25%).
- Õpingute esimesel aastal kõrgharidusest väljalangejate määr on pikemat aega vähenenud, 2024. aastal langes see 11,2%-ni (aasta varem 13,2%). Samuti on kasvanud nominaalajaga kõrghariduse lõpetanute osakaal (vt lisa 1, tegevus 1.3).
- Doktorikraadi kaitsjate arv kasvas 262ni, mida on 2024. aastaga võrreldes 25 võrra rohkem. Siiski on sihttase (300 doktorikraadi kaitsmist aastas) endiselt kaugel (vt lisa 1, tegevus 1.3).
- Kasvanud on täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr, seda nii formaal- ja mitteformaalõppes (viimase kolme aastaga 21,1% -lt 23,3%-ni, kui mõõta osalemist viimase nelja nädala jooksul) kui ka informaalõppes (viimase kolme aastaga 59,6%-lt 69,4%-ni, kui mõõta osalemist 12 kuu jooksul) (vt lisa 1, tegevus 1.4).
- Kutseõppes ja kõrghariduses on kasvanud lühiajalises õpirändes osalenute arv. Sh õpirändes osalenud kutseõppe lõpetajate osakaal suureneb kolmandat aastat ning on jõudnud 2024. aastal 8%-ni. Võrreldes eelmise aastaga on õpiränne kasvanud enim IKT (6%-lt 12%-le) ning tehnika, tootmise ja ehituse valdkonnas (8%-lt 11%-le).

Mis vajab tähelepanu?

- Vähenenud on vähemalt keskharidusega 20–24a osakaal, samuti keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist, mis on viimasel aastal kahanenud 80%-ni (2023. a ületas see 82%, vt lisa 1). Koos madala haridustasemega mitteõppivate noorte osakaalu suurenemisega on tegu murettekitava pöördega, mis toonitab õppimiskohustuse ja kutsehariduse reformide vajalikkust ja õigeaegsust.
- Teist aastat järjest on kahanenud kolmanda taseme haridusega 25–34 aastaste inimeste osakaal, mis on ühtlasi pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ mõõdik. Ka see viitab vajadusele aidata rohkem noori vähemalt keskhariduse omandamiseni, mis avab neile õpiteed edasiseks.
- Endiselt jätkub välisüliõpilaste osakaalu langus, mis sai alguse juba pandeemia ajal (alates 2020. aastast). Trendi pöördumisest ei ole märke. Soovitud 11% asemel oli välisüliõpilaste osakaal 2024. aastal 8,7% kõigist immatrikuleeritud õppuritest.
- Kutseõppes väljalangejate määr kutsekeskhariduse 1. õppeaastal ei ole kahjuks vähenenud, vaid on viimase aastaga tõusnud 8,6%-lt 9,6%-le (vt lisa 1, tegevus 1.2).

2024. a olulisimad arengud

➤ Koolivõrk

2024. aastal anti esimest korda toetust kodulähedastele 6-klassilistele algkoolidele ja 6-klassilistele tegevuskohtadele. Toetust sai 18 algkooli ja tegevuskohta (14 kohalikus omavalitsuses) kokku 1,3 miljoni euro ulatuses. Toetuse eesmärk on aidata kohalikel omavalitsustel säilitada kodulähedasena kahte esimest kooliastet.

2024. aasta esimesel poolaastal **kohtuti väikeseid gümnaasiume pidavate kohalike omavalitsustega**. Kohtumiste eesmärk oli saada ülevaade omavalitsuste tulevikuplaanidest, et planeerida riigi edasisi investeeringuid (nt õpilaskodude rajamine). 2024. aastal alustati ka seadusemuudatuse väljatöötamiskavatsuse (VTK) ettevalmistustega, et täpsustada riigi ja kohalike omavalitsuste vastutuse jagunemist keskhariduse eest. VTK eesmärk on avada probleem, miks ei saa jätkata senise keskhariduse segavastutuse süsteemiga, ning pakkuda välja lahendusviisid, sh tuua esile HTM eelistatav lahendus (keskhariduse riigi vastutusele võtmine 2035. aastaks) ja selle mõjud.

Laienes riigiüldhariduskoolide võrk – riigi pidamisele võeti täiskasvanute gümnaasiumid Narvas ja Kohtla-Järvel, läbirääkimisi järgmiste täiskasvanute gümnaasiumide ülevõtmiseks alustati Saaremaa valla ja Viljandi linnaga. Uued riigikoolide hooned valmisid Narvas (Narva Eesti Riigigümnaasium ja Narva Eesti Põhikool) ja Rael (Rae Gümnaasium). **Sellega lõppesid eelmise perioodi EL struktuuritoetustest rahastatud tegevused koolivõrgu korrastamisel**. Lisaks alustati riigi pidamisel olevate hariduslike erivajadustega õpilaste koolide ümberkorraldamist. Keskharidustaseme riigikoolide võrgu muudatuste eesmärk oli tagada ligipääs kvaliteetsele keskharidusele. Erivajadusega õpilaste riigikoolide ümberkorraldamise eesmärk on tõhustada juhtimist ja vähendada bürokraatiat. Esialgsete prognooside järgi säästetakse ümberkorralduste tulemusel igal aastal juhtimiskuludelt ca 300 000 eurot, mida kasutatakse teiste koolitöötajate töötingimuste parandamiseks. Allkirjastati EL struktuurifondide **Ida-Virumaa põhikoolivõrgu investeeringute käskkiri**, tänu millele korrastatakse 2029. aastaks täielikult Ida-Virumaa koolivõrk ja viide omavalitsusse kerkivad uued põhikoolihooned.

Alusharidusseaduse vastuvõtmine

11.12.2024 võeti vastu alusharidusseadus, millega tuuakse seni sotsiaalhoolekande seaduses reguleeritud lapsehoiuteenus alusharidussüsteemi osaks ehk HTM haldusalasse. Kohalikele omavalitsustele kehtestatakse nõue tagada kõigile lastele vanema taotlusel koht lasteasutuses kahe kuu jooksul alates avalduse esitamisest. Samuti märgitakse seaduses, et alusharidust tuleb lasteaias ja lastehoius korraldada eesti keeles vastavalt alushariduse riiklikule õppekavale. Lapsehoiuteenus sotsiaalteenusena jääb alles üksnes suure hooldus- ja abivajadusega lastele.

Vanema taotlusel peab kohalik omavalitsus tagama elukohajärgse koha kõigile 1,5–3aastastele lastele lastehoius ja 3–7aastastele lasteaias. KOVid võivad osta seda teenust eraettevõtjalt. Sellisel juhul laienevad munitsipaallasteaiale kehtivad nõuded eralasteaiale. Teenust võib pakkuda ka teise linna või valla territooriumil, kui kohalikud omavalitsused selles kokku lepivad.

Alusharidusseaduse muutmisega tõusevad lasteasutuse direktori kvalifikatsiooninõuded: direktoril peab olema vähemalt magistritasemel kõrgharidus. Lapsehoidjate senine haridusnõue – kesk- või kutseharidus – asendub vähemalt 4. kutsetaseme nõudega, samuti kehtestatakse nõuded abiõpetajale, kellel peab olema vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või pedagoogilised kompetentsid ning eesti keele oskus.

Võeti vastu õppimiskohustuse seaduste pakett

Haridus- ja Teadusministeerium algatas õppimiskohustuse reformi ning koostöös partnerorganisatsioonidest moodustatud tööühmadega pandi kokku muudatuste pakett, mis võeti vastu 04.12.2024. Põhilised seadused, mida uuendused puudutavad, on haridusseadus, põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning kutseõppeasutuse seadus. Muudatused toovad kaasa õppimiskohustuse ea pikendamise 18. eluaastani ja kutsehariduse reformi.

Reformi eesmärk on toetada iga õppija haridustee jätkumist pärast põhikooli ning vähendada väljalangevust kutse- või üldharidusõppes, et kõik eesti noored püsiks õppes täisealiseks saamiseni. Nii jääks neile avatuks võimalus jätkata haridusteed ja omandada kutse või kraad. Muudatustega töötati välja ka selgem alus mitteformaalõppe loimimiseks formaalõppega, mis toetab haridusvaldkonna arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamist. Õppimiskohustus rakendub alates noortest, kes 2025. aasta sügisel alustavad õpinguid 9. klassis. Tulemuste saavutamiseks on vaja kohaliku tasandi haridus-, noorsootöö- ja sotsiaalvaldkonna koostööd ning erinevate ministeeriumide panust õpilaste karjääriõppe ja -nõustamise süsteemi loomisel.

Kutsehariduse reform

Õppimiskohustuse reformi seaduste paketi vastuvõtmine detsembris 2024 võimaldab ellu viia ka kutsehariduse reformi. Reformi peamine eesmärk on muuta kutsekeskharidus gümnaasiumile võrdväärseks ja atraktiivseks alternatiiviks, mis võimaldab nii jätkata õpinguid (rakenduslikus) kõrghariduses kui rakendada edukalt tööturul.

Kutseharidusõpe muutub senisest paindlikumaks, suurendatakse põhikoolijärgseid õpivalikuid ning luuakse 4-aastased rakendusliku gümnaasiumi õppekavad suunitlusega inseneeriale ja IT-le. Vähemalt 17 uut 4-aastast kutsekeskhariduse õppekava avatakse vastuvõtuks juba 2025. aasta septembris. Kutseõppeasutustes saab edaspidi lisaks mittetatsionaarsele üldharidusõppele viia läbi ka statsionaarset üldharidusõpet. Samuti kasvab kutsekeskhariduses üldharidusõpingute maht, ent suurendatakse ka valikõpingute mahtu, täpsustatakse nende fookust ja valikupõhimõtteid.

Kutseõppe pakkumine viiakse OSKA raportite põhjal kooskõlla tööjõuturu vajadustega – koolidele antakse õppekavade lõikes suunised, millistel õppekavadel tuleb võrreldes eelmise õppeaastaga 2025/26. õa riigi poolt rahastatavat vastuvõttu vähendada ja millistel suurendada. Sel moel saab viia ellu OSKA soovitusel ning tööjõuvajadus ja koolituspakkumine liiguvad tasakaalupunktile lähemale. Luuakse esimesed hariduskeskused – ühendõppeasutused kutsekoolide ja gümnaasiumide baasil, koondamaks põhiharidusjärgsed õpiteed ühte asutusse. Hariduskeskuste formaat võimaldab jagada ressursse – õpetajaid ja ruume – ning pakkuda nii õppijatele valikurohkemaid õpiteid.

Kõrgharidus

2024/2025. õppeaastast jõustusid **kõrgharidusseaduse muudatused**, millega täpsustati tasuta kõrgharidusõppe tingimusi, et soodustada kõrghariduseta inimeste ligipääsu kõrgharidusõppele. Muudatustega piiratakse teist ja enamat korda tasuta õppimist samal kõrgharidustasemel ning edaspidi saavad need, kel juba on kõrgharidus, uuesti tasuta kõrgharidusõppes õppida kümne aasta möödudes sama astme õpingute lõpetamisest. Muudeti ka tasuta samaaegselt mitmes erinevas kõrgkoolis või ühe kõrgkooli erinevatel õppeastmetel õppimise võimalusi ning edaspidi saab tasuta õppida vaid ühe kõrghariduse õppekava alusel, sõltumata õppeastmest.

Ministeerium valmistas ette ja saatis partneritele arvamuse avaldamiseks **kõrgharidusseaduse ning õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsuse**, mille peamine eesmärk on muuta õppelaenu võtmine õppijate jaoks atraktiivsemaks ja lihtsamaks, et kõrgharidusõpe oleks kättesaadav ka vähem kindlustatud peredest pärit noortele. Uus eelnõu peaks valmima 2025. aastal.

Kõrghariduse rahastamise aruteluks kutsus ministeerium kokku kõrghariduspoliitika töörühma, kuhu on kaasatud nii kõrgkoolide, tööandjate kui üliõpilaste esindajad. Töörühma ülesanne on välja töötada

kõrghariduse rahastamise pikk plaan, milles lepitakse kokku riigi ja tööturu vajadustele vastavad rahastuspõhimõtted ja üliõpilaste omavastutuse ulatus tulevikus.

Täiskasvanuharidus

Täiskasvanute koolituse seaduse muudatuste, sh mikrokvalifikatsioonide kasutuselevõtu ettevalmistamine. Muudatused valmistati 2024. aastal ette ja saadeti Riigikokku. Seadus on nüüdseks vastu võetud ja valmis rakendamiseks. Peamine muudatus on seadusesse **mikrokvalifikatsiooniõppe kontseptsiooni lisamine**, mis annab täiskasvanud õppijatele paindliku võimaluse omandada lisaeriala või erialane pädevus kitsamas valdkonnas. See muudatus võimaldab arendada tööturu vajadustele vastavaid konkreetseid teadmisi ja oskusi ilma, et peaks astuma uuesti tasemeõppesse. Lisaks täpsustatakse **täiskasvanute koolitajatele seatud ootusi**. Täiskasvanute koolitajal ei piisa vaid erialastest teadmistest ja oskustest, vaid talle on oluline ka oskus neid teadmisi täiskasvanutele edasi anda. Hea koolitamisoskus aitab tagada koolituste kvaliteeti, muuta õppeprotsessi tõhusamaks ning kohendada õpetamisviise vastavalt õppijate vajadustele ja õppimisstiilile. Seadus täpsustab ka **koolitusteabe avalikustamist ja täiskasvanuõppe mõisteid**. Ajakohane ja üheselt mõistetav eestikeelne koolitusteave võimaldab õppijal ja tellijal teha sobivaid valikuid vastavalt nende vajadustele ja eesmärkidele.

2024. a käivitus Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) programm „**Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine**“ (VÕTI), mille eesmärk on edendada elukestvat õpet ja suurendada täiskasvanud elanikkonna osalust elukestvas õppes, eelkõige suuremat lisandväärtust andvate oskuste arendamise ning täiend- ja ümberõppe võimaluste loomisega. Tegevuste eelarvest moodustab suurima osa riiklik täienduskoolitustellimus (RKT), aga lisaks populariseeritakse elukestvat õpet, rahastatakse OECD PIAAC uuringut ja selle alusel tehtavaid detailsemaid uuringuid ning tehakse teisi täiskasvanuhariduse valdkonna arendustegevusi. 2024. a leiti ka partner elukestva õppe populariseerimise ja võrgustikutegevuste eluviimiseks: Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon (ETKA) Andras.

Avalikustati rahvusvahelise **täiskasvanute oskuste uuringu PIAAC** tulemused ja neid kokku võttev **riiklik raport**. PIAAC andmetel on Eesti täiskasvanute, eriti nooremate vanusegruppide, oskused rahvusvahelises võrdluses väga head. Väga heade oskustega inimeste osakaal on võrreldes eelmise uuringulainega kasvanud ning matemaatilise kirjaoskuse keskmine tulemus on ühena kolmest riigist paranenud. Murettekitav on aga madala lugemisoskusega täiskasvanute suur osakaal (20%) ning selle kasv viimase kümne aasta jooksul. Lisaks on mõtlemapanev kiire oskuste langus 35+ vanuses ning suured ja kasvavad hariduslikud, vanuselised, piirkondlikud ja sotsiaalmajanduslikud lõhed. PIAAC kajastab väga komplekselt hariduse, koolituse, oskuste taseme, oskuste kasutamise ja tööturunäitajate seoseid, andes olulist sisendit haridus- ja tööturupoliitikasse. Lähiaastatel analüüsitakse uuringu tulemusi põhjalikumalt temaatilistes aruannetes.

Meede 2. Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad

Meetme eesmärk: Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid, mitmekesine õpikeskkond ning õppijast lähtuv õpe.

Tabel 4. Meetme mõõdikud ja nende täitmine

Mõõdik	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
PISA uuringus alla kolmanda taseme ⁱ saavutanud õpilaste osakaal (%), funktsionaalne lugemisoskus Allikas: PISA	-	-	36,2	-	-	-	31,0
PISA uuringus alla kolmanda taseme saavutanud õpilaste osakaal (%), matemaatiline kirjaoskus Allikas: PISA	-	-	38,2	-	-	-	30,0
PISA uuringus alla kolmanda taseme saavutanud õpilaste osakaal (%), loodusteaduslik kirjaoskus Allikas: PISA	-	-	32,0	-	-	-	29,0
Baastasemest kõrgema taseme digioskustega 16–24a osakaal (DESI) (%) Allikas: The Digital Economy and Society Index (DESI)	-	47,5	-	61,1	-	-	Täpsustamisel
Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu: kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal (%), 8. klass Allikas: Rahulolu-uuring	24,4	24,6	23	20,1	20,2	25	26
Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu: kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal (%), 11. klass Allikas: Rahulolu-uuring	35,4	39,6	33,4	30,1	34	40	41
Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu: kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpilaste osakaal (%), kutsekeskharidus Allikas: Rahulolu-uuring	-	54,8	52,7	45	45,4	55	56
Õppeprotsessis osalejate subjektiivne rahulolu: tööga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpetajate osakaal ⁱⁱ (%) Allikas: Rahulolu-uuring	-	84,2	-	-	80,1	85	85
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksamil vähemalt B1-taseme saavutanute osakaal (%) Allikas: EHIS, EIS	-	57,9	55,6	52,3	53,5	68	70
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksamil vähemalt B2-taseme saavutanute osakaal (%) Allikas: EHIS, EIS	uus mõõdik, metoodika töötatakse välja						
Õpetaja kutsekindlus: õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kes on pärast lõpetamist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (%) Allikas: EHIS	51	55	62	56	60	56	57
Õpetaja kutsekindlus: esmakordselt õpetajana alustanute osakaal, kes on pärast ametisse asumist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (%) Allikas: EHIS	50	51	50	52	46	52	52

Põhjalikumad tegevusindikaatorite tabelid on lisas 1.

2024. aasta olulisemad edusammud

- Tavakooli ja tavaklassi kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest on järjepidevalt kasvanud (vt lisa 1, tegevus 2.2), mis näitab kaasava hariduse järjepidevat juurdumist.

- Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele on viimastel aastatel pisut suurenenud (lisa 1, tegevus 2.3). Andmed osutavad, et rakendatud meetmed – õpetajakoolituse õppekohtade arvu suurendamine ja õpetajakoolituse üliõpilaste stipendium – on hakanud vilja kandma.

Mis vajab tähelepanu?

- Õpetaja kutsekindluse indikaatorid ei näita selget kutsekindluse paranemise ega ka langustrendi. Seetõttu on keeruline õpetajate ametis hoidmiseks ellu kutsutud tegevustele hinnangut anda. Pidevalt on kõikunud nende õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kes on pärast lõpetamist õpetajana töötanud viiel järjestikusel õppeaastal. 2024. aasta tegelik näitaja ületab 2024. a sihttaseme ja ka 2023. aasta näitajat nelja protsendipunkti võrra. Esmakordselt õpetajana alustanute osakaal, kes on pärast ametisse asumist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal on võrreldes 2024. a sihttaseme ja 2023. tegeliku näitajaga langenud kuue protsendipunkti võrra. Sisseastumise infosüsteemi andmed viitavad õpetajakutse populaarsuse tõusule – konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele kasvas ka 2024. aastal.
- Ükski rahulolu-uuringu põhjal seiratavatest õpetajate mõõdikutest³ ei ole 2024. aastal oodatud sihttaseme saavutanud. See osutab, et kutsekindlust mõjutavaid tegureid on keerukas mõõta ja see nõuaks eraldi analüüsi.
- Kutsekeskhariduse õpilaste rahulolu õppeprotsessiga püsib pärast eelmise aasta langust (8% võrra) 2024. aastal endiselt vaid 45% juures. Õpilaste rahulolu püsiva languse põhjused vajavad põhjalikumalt analüüsi, kuid kindlasti avaldab mõju see, et koolikiusamise määr ei ole vähenenud (nende õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud, on eelmise aasta tasemel, 82%).

2024. a olulisimad arengud

Valmisid ajakohastatud kooli õppekava koostamist ja õpetajat õppeprotsessis toetavad metoodilised materjalid. Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikke õppekavasid toetav materjal jõudis koolideni jaanuaris 2024 ning põhikooli lihtsustatud riiklikku õppekava toetav materjal aprillis 2024. Märtsis ja aprilli alguses toimusid materjale tutvustavad infotunnid koolidele.

Eespool kirjeldatud kutsehariduse reformi raames alustati **4-aastaste kutsekeskhariduse õppekavade arendamist**. Uued õppekavad jõustuvad 2025. aastal. Sellega suurendatakse põhikoolijärgseid õpivalikuid ning luuakse 4-aastased rakendusliku gümnaasiumi õppekavad suunitlusega inseneeriale ja IT-le. Kutseõppeasutustes saab edaspidi lisaks mittetatsionaarsele üldharidusõppele viia läbi ka statsionaarset üldharidusõpet. Samuti kasvab kutsekeskhariduses üldharidusõpingute maht, ent suurendatakse ka valikõpingute mahtu, täpsustatakse valikõpingute fookust ja valikupõhimõtteid.

2024. aastal algas **üleminek eestikeelsele õppele**. Tegemist on ühe suurima haridusreformiga taasiseseisvunud Eesti Vabariigis. Üleminek täielikult eestikeelsele õppele algas lasteaedades ning 1. ja 4. klassides. Põhihariduses kestab üleminek aastani 2029. Vajaminevate õpetajate leidmine eestikeelsele õppele üleminevatesse klassidesse ja lasteaiarühmadesse on nõudnud koolidelt suurt pingutust. Ka kohalikud omavalitsused on teinud jõupingutusi õpetajate leidmisel ning täitmata on peamiselt

³ Tööga pigem rahul või täiesti rahul olevate õpetajate osakaal; õpetajate osakaal, kes on tajunud kiusamist; õpetajate osakaal, kes on saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja toetamiseks jt mõõdikud

tugispetsialistide ametikohad. Tugispetsialistide puudus omakorda pole üksnes üleminekuga seotud väljakutse.

Esmakordselt pidid 1. augustist 2024 oma ametikohalt lahkuma õpetajad, kelle keeleoskus ei vasta ametikohale kehtestatud keelenõudele. Juulis andis valitsus erandi õpetajatele, kellel on B1-keeleoskustase, kuid peaks olema B2-tase. Erand sai tehtud, sest need õpetajad õpetavad peamiselt vene keeles ja nende mõju ülemineku elluviimisse ei ole märkimisväärne. Uus tähtaeg on seatud 1. augustiks 2025. Lisaks rakenduvad alates 1. augustist 2026 keeleoskuskõnõud abiõpetajatele. Lasteaias töötavate abiõpetajate keeleoskuskõnõue saab olema B2 ja koolis C1.

2024. a said Ida-Virumaa õpetajad palgalisa kokku ca 15 mln eurot. Toetust sai pea 1400 õpetajat ja tugispetsialisti. Meetmel on selge mõju, sest kalendriaasta jooksul liitus Ida-Virumaa haridusasutustega üle 400 uue õpetaja ja tugispetsialisti. Esmakordselt eraldati kõigile koolide ja lasteaedade pidajatele täiendavat toetust eestikeelse õppevara soetamiseks. Toetust eraldati iga lapse eest, kelle kohta oli EHISes märgi, et lapse emakeel on eesti keelest erinev. Toetuse suurus ühe lapse kohta oli 100 eurot ja kokku eraldati toetust 2,3 mln eurot. Eelmainitud meetmed jätkuvad ka 2025. aastal. 2024. a sooviti märkimisväärselt suurendada metoodilisi täiendõppevõimalusi õpetajatele. Kui varem pakuti aastas mahukamaid koolitusi ca 800-le õpetajale, siis eelmisel aastal rohkem kui 2500 õpetajale. HTM olulisemateks partneriteks olid Tartu Ülikool (sh Narva Kolledž), Tallinna Ülikool ja Eesti Keele Instituut.

Õpetajad ja koolijuhid

2024. aasta detsembris sõlmiti **hariduslepe, mille eesmärk on kindlustada üldhariduse õpetajate karjäärivõimalused, töötasu ja töökoormus**, säilitades samas Eesti haridussüsteemi paindlikkuse ja koolide autonoomia. Lepe sündis aastapikkuse läbirääkimise tulemusel omavalitsuste, erakoolipidajate, õpetajate esindusorganisatsioonide, koolijuhtide esindusorganisatsiooni ja ministeeriumi vahel. Haridusleppes lepitati kokku õpetaja neljaastmelise karjäärimudeli ning õpetaja tööaja ja töötingimuste üldine raamistik.

2024. aastal valmis seaduse väljatöötamiskavatsus **koolijuhtide atesteerimissüsteemi** loomiseks. Haridusjuhi kompetentsi- ja karjäärimudeli rakendamise ettepanekuteks oli moodustatud tööriühm, kuhu kuulusid nii ministeeriumi, partnerite kui ülikoolide esindajad. Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudi haridusjuhtimise akadeemia eestvedamisel töötati aasta lõpuks välja haridusjuhtide arengu toetamise ja hindamise raamistik ning seaduseelnõu esmane versioon. Muudatused on kavandatud jõustuma 2026. aastaks.

Euroopa Liidu kaasrahastatud **tegevuse „Haridus- ja noortevaldkonna töötajate esma- ja täiendusõpe ning järelkasv“** raames käivitati Õpetajate Akadeemia ning Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool alustasid partnerluslepingute alusel täiendusõppe pakkumist. Õpetajate Akadeemia on Haridus- ja Teadusministeeriumi, Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli koostööprogramm, mille üldeesmärk on suurendada ülikoolide akadeemiliste töötajate ning koolide ja koolieelsete lasteasutuste õpetajate järelkasvu ning teadus-arendustöö võimekust neljas fookusvaldkonnas – loodusteaduste didaktika, matemaatika didaktika, eesti keele õpetamine muu kodukeelega õpilastele ja lastele, eesti keeles õpetamine ning kaasav haridus. Asutuste juhtimiskvaliteedi tõstmiseks ja organisatsioonikultuuri arendamise toetamiseks taaskäivitati Tallinna Ülikooli eestvedamisel alustavate koolijuhtide arenguprogramm ning esmakordselt avati alustavate koolieelsete lasteasutuse juhtide arenguprogramm. Lisaks nendele programmidele alustasid ülikoolid professionaalse arengu võimaluste pakkumist lähtuvalt uuest haridusjuhi kompetentsimudelist.

Valmis **haridus- ja noortevaldkonna professionaalide väärtustamise ja ametite atraktiivsuse kasvu kontseptsioon**, mille alusel koostati kommunikatsioonistrateegia ja alustati tegevuste elluviimist. Viidi läbi iga-aastane aasta kooli konkurss.

2024. aasta alguses viidi koolides läbi OECD poolt korraldatav rahvusvaheline õpetamise ja õppimise **uuring TALIS 2024**. Uuringu tulemused avalikustatakse 7. oktoobril 2025.

Meede 3. Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed

Meetme eesmärk: Õpivõimalused vastavad ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele

Tabel 5. Meetme mõõdikud ja nende täitmine

Mõõdik	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega 20–34a inimeste hulgas üks aasta pärast lõpetamist (%) Allikas: „Edukus Tööturul“	73,5	75,2	78,9	76,1	Andmed 2025 III kv	77	78
Hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega 20–34a inimeste hulgas viis aastat pärast lõpetamist (%) Allikas: „Edukus Tööturul“	72,5	73,9	75,1	73,7	Andmed 2025 III kv	75	76
Baastasemest kõrgema taseme digioskustega 16–74a osakaal (%)* Allikas: The Digital Economy and Society Index (DESI)	-	27,7		34,8		-	30
Lõpetajate ettevõtlikkus	Uus mõõdik, metoodika väljatöötamisel						

Põhjalikumad tegevusindikaatorite tabelid on lisas 1.

2024. aasta olulisemad edusammud

➤ Meetme mõõdikute puhul pole veel avaldatud uusi tasemeid, mille põhjal hinnanguid anda. Programmitegevuse mõõdikutest on IT õppesuuna lõpetanute arv nii kõrghariduses kui ka kutsehariduses pööranud tõusule. IT õppesuuna lõpetajate arv kutsehariduses kasvab kolmandat aastat: 2022. a 424 lõpetajat, 2024. a juba 536 (vt lisa 1). Viimase aasta kasvu puhul saab õppeasutustest esile tõsta Tartu Rakendusliku Kolledži, kus lõpetajate arv suurenes 44 võrra.

Mis vajab tähelepanu?

- Hõivatute osakaal eri- ja kutsealase haridusega inimeste (vanusegrupp 20–34a) hulgas on 2023. aasta andmetel langenud u 2% võrra nii lühi- kui pikemas perspektiivis (1 aasta vs 5 aastat pärast lõpetamist). Üheks põhjuseks võib olla majanduslanguse tõttu kahanenud tööjõunõudlus.
- Ehkki 2024. a kasvas kõrghariduses LTT-erialade lõpetanute osakaal võrreldes möödunud aastaga poole protsendipunkti ulatuses, on see sisuliselt püsinud aastaid samal tasemel ega ole oluliselt ületanud 28%. Võrreldes teiste OECD riikidega on 27–28% siiski väga kõrge tase, mida ületab vaid kolm riiki. IT-õppesuuna lõpetanute arv on nii kutse- kui kõrghariduses küll mõnevõrra tõusnud, aga sellest ei piisa LTT erialade lõpetanute mõõdiku sihttaseme saavutamiseks.

- Töökohapõhises õppes osalejate ja lõpetajate osakaal kutsehariduses on viimasel kolmel aastal märkimisväärselt langenud. Lõpetajate osakaal on aastaga vähenenud just madalamatel astmetel (teise taseme kutseõppes 4%-lt 0%-ni, kolmanda taseme kutseõppes 24%-lt 7%-ni) ning suurenenud kõrgematel astmetel (neljanda taseme kutseõppe jätkuõppes 43%-lt 47%-ni ja viienda taseme kutseõppe esmaõppes ja jätkuõppes vastavalt 15%-lt 21%-ni ning 13%-lt 16%-ni). Languse taga on ESF+ rahastatud töökohapõhise õppe toetusmeetme lõppemine kahe toetusperioodi vahel. Edaspidi peaks mõõdik taas tõusma hakkama.

2024. a olulisimad arengud

➤ Uute EL toetuse andmise tingimuste käivitamine ja rakendamine

2024. a käivitused **ESF+ rahastatud programmi „Inseneriakadeemia ja IT Akadeemia kõrghariduses“** tegevused. Eesmärk on koostöös tööandjatega ajakohastada inseneeria ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkondades kõrghariduse tasemeõppe sisu ning suurendada nende valdkondade populaarsust ja kandepinda, et vastata tööturu vajadustele ja suurendada inseneride järelkasvu. Kõrgkoolid korraldasid erinevaid kooliõpilastele suunatud tegevusi (info- ja karjääripäevad, töötoad jne), et suurendada üliõpilaskandidaatide arvu inseneeria õppekavadele. Sarnase sisuga programm käivitati ka kutse-, üld- ja huvihariduse suunal.

Käivitused ka uue **ESF+ programmi PRÕM+** tegevused. PRÕM+ eesmärk on, et kutse- ja kõrgharidusõppe vastaks ühiskonna vajadustele. Programmi raames arendatakse ja laiendatakse kutse- ja kõrgkoolides koostöös ettevõtetega töökohapõhist õpet ja praktikat, et see lähtuks enam töömaailma vajadustest. Ühtlasi loodi alus toekohapõhise õppe pakkumiseks ja rahastamiseks ka kõrghariduses. PRÕM+ vahenditest rahastatakse töökohapõhist õpet magistriõppes ja kõrghariduse esimesel astmel tervise õppesuuna õppekavadel.

Täiskasvanute oskuste arendamiseks pakuti mitmekesiseid võimalusi mitteformaalõppes. **ESF+ programmi VÕTI** toel sai üle 10 300 täiskasvanu ligi 40 erialavaldkonnas oskusi täiendada 585 koolitusel, taaste- ja vastupidavusrahasu (**RRF Rohe**) programmi kaudu jõudsid roheoskuste koolitused (69) ca 1400 täiskasvanuni. Eraldi tähelepanu suunati Ida-Virumaa piirkonnale, kus **õiglase ülemineku fondi toel** loodi 78 koolitusel osalemisvõimalused ca 1300 täiskasvanule. Koolitusi pakkusid kutseõppeasutused ja kõrgkoolid ning osalejaile olid need tasuta. Üle Eesti toimunud koolitustel sai digibaasoskusi omandada ligi 350 täiskasvanut.

Taaste- ja vastupidavusrahasu ettevõtete rohepöörde toetamise tegevuse raames töötati HTM kutse-, kõrg- ja täiskasvanuhariduse valdkondade koostöös välja mudel, kus õppekavaarenduses suunati koostööd tegema kõrgkoolid, kutseõppeasutused ja ettevõtjaid esindavad kutse- ning erialaliidud. Koostöövormiks olid konsortsiumid ja kokku tegutses neid 2023. a juunist 2024. a oktoobrini üheksa. Konsortsiumid sõnastasid valdkondade ja horisontaalsed roheoskused, analüüsisid olemasolevaid õppekavu, sõnastasid õpiväljundid roheoskuste õppeks, töötasid välja uued roheoskuste õpetamiseks vajalikud ained/moodulid, sh täienduskoolituste ja mikrokvalifikatsiooniõppe õppekavad, tegid ettepanekud kutsestandardite ja oskusprofiilide täiendamiseks rohepöördeks vajalike kompetentsidega ning kaardistasid kõrgkoolide ja kutseõppeasutuste pedagoogiliste töötajate koolitusvajaduse. 2024. aastal algas ka konsortsiumitegevuste II etapi – õppematerjalide ja metoodiliste juhiste loomise ettevalmistus. Tegevused viiakse ellu Harno kutse ja kestlikkuse keskuse koordineerimisel. Samuti toetati

prioriteetsetes valdkondades mitte-IT õppekavadesse digioskuste sisseviimist ja valikmoodulite väljatöötamist kõrg- ja kutsekoolides **RRF ettevõtete digipöördeks oskuste arendamise tegevusest**.

Euroopa täiskasvanuhariduse tegevuskava raames töötati välja koostöömudel „**Kohalik omavalitsus kui partner täiskasvanute õppimise toetamisel**“ ja selle pilootprogrammis „**Täiskäik**“ osales 14 kohaliku omavalitsust. 2025. a programm jätkub ja sellesse kutsutakse osalema juba uusi KOVe. Tegevuse viib ellu ETKA Andras.

Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) arendustegevused ESF+ programmi VÕTI toel jätkusid koostöövõrgustiku seminaride ja baaskoolitustega nõustajatele ja hindajatele. Uue tegevusena lisandusid töötukassa karjäärinõustajatele ja kutseandjatele suunatud VÕTA seminarid. Arendustegevuste tagasiside põhjal loodi lisaks infolistile kogemuste vahetamiseks VÕTA koostöörühm EPALE keskkonnas. Õppijate teadlikkuse suurendamiseks viidi ERRis ja erameediakanalites läbi kaks meediakampaaniat „VÕTA õpitu ja kogetu kaasa“ ning valmisid klipid ja visuaalid, mida õppeasutused saavad teavitustöös kasutada. Algatati uuring „VÕTA kasutamise probleemid õppija ja kutsetaotleja vaates“.

Kutsesüsteemi reform

Kutsesüsteemi reformi käivitamiseks viidi läbi mitmeid aruteluseminare partneritega, et koguda sisendit aasta lõpuks valminud kutseseaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamiseks. Asuti välja töötama kutsesüsteemi tulemusindikaatorit, milleks saab OSKA uuringutes esitatud ettepanekute rakendumise osakaal.

Aktiivselt tegutseb ja kutsetunnistusi väljastab 105 kutse andjat. Väljastati ligi **16 500** kutsetunnistust (neist 10 875 töömaailma taotlejatele ja 5578 kutseõppe tasemeõppe lõpetajaile), 1006 osakutsetunnistust (neist 797 töömaailma taotlejale ja 209 kutseõppe tasemeõppe lõpetajaile) ja 2 431 koolilõpudokumendile kantud kutset (neist 1503 kõrgkooli lõpetajaile ja 928 kutseõppe lõpetajaile).

2024. aastal toimus 32 kutseõppeasutuses kokku 742 kutseeksamit. Kutset taotles 7699 kutseõppe lõpetajat, eksamil osales 7512, osalenutest sooritas eksami 6634 õppurit. Kutseõppe lõpus kutseeksami edukalt sooritanute osakaal 2024. aastal oli 87%.

Oskuste prognoosisüsteem OSKA

Eesti tööjõu ja oskuste vajaduse prognoosisüsteemi OSKA analüüsides uuritakse, kui palju ja milliste oskustega töötajaid on Eestis tulevikus vaja ning kuidas oskuste vajadus on kooskõlas hariduspakkumisega. Lisaks valdkondlikele uuringutele koostatakse OSKA tööjõuvajaduse üldprognoose, vaadatakse üleilmseid tulevikutrende ning kitsamaid tööjõu ja oskuste vajadusega seotud teemasid. 2024.a **uuendati OSKA andmemudeli, üldprognoosi, temaatiliste uuringute ja seire metoodika**. Kokku avalikustati 2024. a **kaheksa OSKA tööjõuvajaduse tulevikuvaate uuringut**: arvestusala ja ärinõustamine, logistika, perearstiabi, transport, ehitus, farmaatsiatööstus, tervishoid, IKT seiretulemuste aruanne ning temaatiline uuring „Madala erialase rakendamisega erialad kutseõppes ja selle põhjused“. Toimus OSKA IKT-valdkonna 2021. a uuringu seire, mille käigus lisaks tavapärasele seireküsitlusele kasutati muid kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid uurimismeetodeid, et saada täiendavat infot sektori arengutest.

Läbirääkimistel Euroopa Komisjoniga lepidi kokku projekti „**Strengthening skills forecasting and skills governance system in Estonia**“ tegevuskava järgneviks kolmeks aastaks. Projekti tulemusel luuakse terviklik oskuste ökosüsteemi mudel, mis soodustab sektorite vahelist koostööd, pakub rakendatavaid

lahendusi hariduse, koolituse ja tööjõuarenduse vallas ning toetab tõenduspõhiseid poliitikaid ja tegevusplaane, mis aitavad tõhusamalt lahendada oskuste puudujääke.

Jätкус arendustöö **oskuste klassifikaatori ja kataloogi** loomisel ning rahvusvahelist kogemust (sh ESCO klassifikaator) arvestades loodi metoodika oskuste kirjeldamiseks. Aasta lõpuks oli Eesti oskuste registris kirjeldatud 2833 oskust, mis on seostatud ligi 400 ametiprofiiliga.

Meede 4. Noortevaldkonna arendamine

Meetme eesmärk: aastal 2035 elavad noored kõigis Eesti piirkondades tervislikku ja täisväärtuslikku elu ning on võimestatud muutma kogukonda ja riiki selliselt, et Eestis on maailma parim keskkond kasvamiseks, elamiseks ja eneseteostuseks.

Tabel 6. Meetme mõõdikud ja nende täitmine

Mõõdik	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbinud kohalike omavalitsuste osakaal (%) Allikas: Harno, Eesti Noorsootöötajate Kogu	15	20	24	40,5	30	45	50

Põhjalikumad tegevusindikaatorite tabelid on lisas 1.

2024. aasta olulisemad edusammud

➤ Kohalikke omavalitsusi, kus noortevaldkond (sh nii noorsootöö kui ka huviharidus) on Rahandusministeeriumi väljatöötatud omavalitsuste teenuste hindamisinstrumenti järgi edasijõudnu või eeskujulikul tasemel (st täidetud on nii ootuspärased eeldused valdkonna toimimisele kui ka tehtud lisapingutusi valdkonna parima toimimise tagamiseks), oli 2023. aastal⁴ 56% kõikidest omavalitsustest. Pärast selle näitaja suurt langust 2021. aastal (34%-ni tingituna nt uute indikaatorite lisamisest noorsootöö valdkonna kategooriasse) on näitaja taastunud ja umbes pooled omavalitsused said 2023. a noortevaldkonna korraldamisega hakkama keskmisel või eeskujulikul tasemel.

Mis vajab tähelepanu?

➤ Liiga palju on kohalikke omavalitsusi, kus **noortevaldkonna kvaliteedihindamine** ei ole edenenud soovitud tempos. Hindamise on viimase nelja aasta jooksul läbi viinud 24 omavalitsust, mis on umbes 10 võrra vähem kui seatud siht. Eesmärk on toetada omavalitsusi noorsootöö ja huvihariduse kvaliteedi hindamisel vähemalt iga nelja aasta järel. See annaks regulaarse ja ajakohase ülevaate piirkonna võimalustest ja puudujääkidest noortele mõeldud arendavates tegevustes. Languse üheks põhjuseks võib pidada ESF+ rahastusel arendatud kvaliteedihindamise digitaalse keskkonna valmimist 2023. a lõpuks ning tellija piiranguid keskkonnas hindamiste läbiviimisele esimesel kasutusaastal. 2024. aastal eeldati keskkonna kasutajatelt varasemat kvaliteedihindamise kogemust.

⁴ Aruandeaastal raporteeritakse eelnenud kalendriaasta tulemusi, kuna andmed avalikustatakse juunikuus ehk pärast aruande ilmutumist.

- **Mitteõppivate, mittetöötavate ja koolitustel mitteosalevate (NEET) noorte** osakaal on kasvanud. Vanuserühmas 15–29 on ühiskonnast kõrvalejäänud noorte osakaal Statistikaameti andmetel 11%, s.o 1,4 protsendipunkti enam kui eelmisel aastal. Kuigi näitaja kahel eelneval aastal langes, püsib NEET-staatuses noorte osakaal antud vanuserühmas pikemas vaates (alates 2017. a) 11% juures. See tähendab, et ligi 23 000 noort on ootuspärastest ühiskonnas osalemise protsessidest väljas – nad ei ole tööturul ega haridussüsteemis. Noores eas ühiskonnast eemale jäämine vähendab võimalusi tulevikus edukaks hakkamasaamiseks ning suurendab seeläbi koormust sotsiaalsüsteemile. NEET-staatusesse sattumise põhjuseid avab [Statistikaameti analüüs](#).
- **Toimivate noorte osaluskogudega KOV-de** osakaal on endiselt madal ja langes aruandeaastal veel mõne protsendipunkti võrra. Kuigi osaluskogusid on üle Eesti 85, tegutsevad aruandeaastal noorte huvide eest seisvad osaluskogud aktiivselt 59% omavalitsuste juures. Vaatamata üldarvu langusele on positiivseid muutusi osaluskogude tegevuses: aasta jooksul on kaheksa omavalitsuse mitteformaalsemast noorte aktiivist saanud noortevolikogu.
- **Noorsootöös ja huvihariduses** (v.a laagrikasvatajad) ei ole ühtseid riigi poolt sätestatud **kvalifikatsiooninõudeid noortega töötavatele spetsialistidele**. Tööks vajalike kompetentside, samuti laste ja noortega töötamiseks vajalike isikuomaduste kontrolli vastutus on kohalikel omavalitsustel ja tööandjatel, kellel on õigus seada kandidaatidele nõudeid. Vähene riiklik regulatsioon paneb suurema vastutuse valdkonna tööandjatele ja omavalitsustele, kes saavad vastavalt tegevustele ja teenustele (nt noortekeskustes pakutav avatud noorsootöö teenus või instrumendiõpe huvikoolis) ning piirkonna eripäradele (nt suurem erivajadustega noorte hulk) nõudeid luua ja kehtestada. Teiselt poolt võimaldab ühtsete üleriigiliste baasnõuete puudumine palgata huvihariduse ja noorsootöö spetsialistide ametikohtadele erialaste oskuste ja kompetentsideta isikuid ning maksta neile madalamat töötasu (loe rohkem [töötingimuste](#) ja [kvalifikatsiooninõuete](#) uuringust). Jõudmaks noortevaldkonna arengukavas seatud eesmärgini tagada noorsootöö ja huvihariduse kaudu kvaliteetsed ja mitmekülgsed arenguvõimalused kõigile noortele, olenemata nende elukoha piirkonnast, on vaja senisest tõhusamaid mehhanisme, kindlustamaks noortega töötavate isikute professionaalsus. Koostöös valdkonna esindusühingutega on väljatöötamisel kvalifikatsiooninõuded noortega töötavatele spetsialistidele ning ministeerium on alustanud noorsootöö seaduse ja huvikooli seaduse muutmise ettevalmistamist.

2024. a olulisimad arengud

➤ **HOOG**

Andekate noorte süsteemsemaks toetamiseks valmis 2024. aastal HTM strateegilise partneri MTÜ Talendikeskuse eestvedamisel teadusanalüüsi ning ekspertide sisendi põhjal [andekuse mõiste definitsioon](#), milles määratleti andekuse tunnused. Andekuse definitsiooni ja tunnuste selge määratlemine on alus andekate õppijate tuvastamiseks haridusasutustes ja paremaks vajaduspõhiseks toetamiseks.

➤ **OSA**

Noorte osaluskogude töö tõhustamiseks valmis Eesti Noorteühenduste Liidu eestvedamisel ja ministeeriumi toel [digitaalne noortevolikogude kvaliteedi hindamise mudel](#). Mudeli kvaliteedinäitajad aitavad tuvastada tugevusi ja leida parandustegevusi vajavaid aspekte noortevolikogude toimimises, et

osaluskogude töö edendaks võimalikult tõhusalt noorte demokraatlikku osalust. Hindamise tehniliseks läbiviimiseks loodi Haridussilma kvaliteedi hindamise mooduli juurde noortevolikogude kvaliteedimudel.

ISE

Valmis [uuring „Kvalifikatsiooninõuete kehtestamine noortevaldkonnas töötamiseks: välisriikide noortevaldkondade ja Eesti sidusvaldkondade kogemuste analüüs samasisuliste reformide elluviimisel“](#).

Praxise eksperdid analüüsisid Malta ja Wales'i noortevaldkonna töötajatele ning Eestis treeneritele, koolieelsete lasteasutuste töötajatele ning lastekaitsetöötajatele kvalifikatsiooninõuete kehtestamise protsessi. Koostati neli võimalikku poliitikavalikut Eestis kvalifikatsiooninõuete kehtestamiseks noortevaldkonna töötajatele. Uuring on sisendiks poliitikakujundajatele, -rakendajatele ning valdkonna töötajaskonna aruteluks noorsootöös ja huvihariduses täiendavate kvalifikatsiooninõuete kehtestamiseks.

Ministeeriumi eestvedamisel kutsuti kokku partnerorganisatsioonidest moodustatud tööühm ning osaletakse Riigikantselei koostöö arengukiirendis. Rohkem infot kvalifikatsiooninõuete kohta leiab [siit](#).

Valmis [mobiilse noorsootöö kontseptsioon](#), mille eesmärk on luua ühtne arusaam mobiilsest noorsootööst, toetada omavalitsusi mobiilse noorsootöö korraldamisel ja aidata laiendada seda igasse Eesti piirkonda. Kontseptsioonist lähtuva mobiilse noorsootöö rakendamine kõikjal Eestis loob eelduse tasandada ebavõrdsete olude (sh piirkondliku, sotsiaalmajandusliku) mõju noorte eluteele ning vähendada ühiskonnast kõrvalejäänud noorte osakaalu. Viimastel andmetel on selliseid noori ligikaudu 23 000 (11% 15–29 aastastest). Kontseptsiooni valmimine on oluline alus mitteõppivate ja mittetöötavate noorte süsteemsemaks tagasitoomiseks haridussüsteemi ja/või tööturule suunamiseks.

Valmis [haridus- ja noortevaldkonna professionaalide väärtustamise ja ametite atraktiivsuse kasvu kontseptsioon](#), mille eesmärk on sõnastada ühised ootused osapoolte rollide ja vastutuse suhtes, et toetada professionaalide väärtustamist ja ametite atraktiivsuse kasvu.

Noortevaldkonna õigusloome hõlmas 2024. aastal **nelja noorsootöö seaduse rakendusakti ajakohastamist** – sh eelkõige aasta alguses kehtima hakanud uuendatud noorsootöötaja kutsestandardite põhjal muudeti noorte püsi- ja projektlagri juhataja ja kasvataja kvalifikatsiooninõuete määrust, millega võimaldati mh ka 7. taseme kutse omanikel töötada laagrikasvatajana, ning kehtestati ühetaoline ja universaalne esmaabikoolituse läbimise nõue kõikidele laagrikasvatajatele ja -juhatajatele. Samuti jätkati **noorsootöö seaduse ja huvikooli seaduse muutmise ettevalmistamisega**.

KINDLUS

ESF+ programmi „**Noorsootöö meetmed noorte tööturule sisenemise toetamiseks ja NEET-staatuses noortele tugimeetmete pakkumiseks**“ raames töötati HTM ja Tallinna ja Tartu ülikooli koostöös välja **kvaliteedijuhtimise koolitusprogramm** ning alustati programmi pilootetapi elluviimist. Koolitusprogrammi sihtrühm on kohalike omavalitsuste noortevaldkondade juhid, kes koolituse tulemusel on võimelised seadma ja rakendama kvaliteedinõudeid oma piirkonnas noortele pakutavates teenustes.

Alates 2024. aastast saavad **omavalitsused noortevaldkonna korralduse kvaliteeti hinnata veebikeskkonnas**. See võimalus on esimeste kasutajate hinnangul muutnud hindamist lihtsamaks. Positiivset tagasisidet on saanud eeltäidetud hindamisvormid, kus kuvatakse keskselt kogutud asjakohaseid andmeid hindamist läbiviiva omavalitsuse kohta. 2024. aastal täiendati ja korrigeeriti vastavalt esimeste kasutajate tagasisidele ka noortevaldkonna korralduse kvaliteedinäitajaid, mis valmisid 2023. a lõpus.

3. Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Haridus- ja noorteprogrammi kulude maht oli 743 mln eurot, millest piirmääraga ehk Riigikogu limiidiga kinnitatud eelarvevahendite kasutus oli 625,7 mln eurot ning piirmäärata ehk välistoetuste ja asutuste omatulude arvelt kasutatud eelarve 117,4 mln eurot.

Programmi eelarvesse kuuluvad 25 riigi kutseõppeasutust, 5 riigi rakenduskõrgkooli ja 51 riigi üldhariduskooli. Riigi õppeasutuste kulud kokku olid 272,3 mln eurot. Tegelikest kuludest moodustasid suurima osa toetused: 388,5 mln eurot (sh avalik-õiguslike ülikoolide ja erakoolide tegevustoetused, sihtfinantseerimised ja liikmemaksud). Sotsiaaltoetuste maht oli 33,7 mln eurot (õpilaste õppe-, söidu- ja toitlustustoetused, stipendiumid jms). Asutuste tööjõu- ja majandamiskulude maht (sh välistoetuste arvelt) oli 297 mln eurot, sh riigikoolidel 241,4 mln eurot, Haridus- ja Noorteametil 21 mln eurot ja ministeeriumil 29,4 mln eurot (sh ametnike tööjõu- ja asutuste ülalpidamiskulu, kvaliteedihindamiste, riigieksamite jms-ga seotud kulud). Amortisatsioonikulu oli 23,7 mln eurot.

Esialgse ja lõpliku eelarve kulude vahe suurenes 132 mln eurot, millest piirmäärata ehk välisvahendite ja omatulude lõplik eelarve suurenes 91,2 mln eurot ning piirmääraga kulude eelarve maht suurenes 40,8 mln eurot.

Välisvahendite suure kasvu põhjustab Erasmus+ ja Euroopa Sotsiaalkorpuse (ESC) lõpliku eelarve suurenemine 75,9 mln euro võrra. Igal aastal sõlmib Erasmus+ ja ESC agentuur (EEA) Euroopa Komisjoniga uue lepingu toetusvahendite kohta. Pärast lepingu sõlmimist kannab EK esimese ettemaksena EEAI-e 70% toetuse vahenditest ja 100% võrgustike ja juhtimiskulude vahenditest ning seetõttu on kumulatiivne toetuse jääk küllalt suur. Kasutamata lepingujäägid kantakse EK-le tagasi pärast lepinguperioodi lõppu, kui EK esitab maksetaotluse. Üks leping võib olla avatud 5–7 aastat.

Piirmääraga kulude eelarvet muutsid 2023. aastast 2024. aastasse üle kantud vahendid: 48,9 mln eurot. Lisaeelarvega vähendati eelarvemahtu 4,8 mln eurot. Riigieelarve seaduse muudatusega vähendati kulude eelarvet 3,7 mln eurot. Vabariigi Valitsuse reservist suunati vahendeid programmi eelarvesse 0,4 mln eurot.

Programmi investeeringute eelarve maht suurenes 7,8 mln eurot, sh piirmääraga vahendite maht 5,5 mln eurot. 2023. aastast 2024. aastasse toodi üle 8,6 mln eurot, mh kinnisvara halduseks ja korrashoiuks ette nähtud vahendeid. Seadusemuudatusega vähendati investeeringuid 3,4 mln eurot. Vabariigi Valitsuse reservist suunati investeeringutesse täiendavalt 0,3 mln eurot.

2024. aasta eelarve jäägiks kujunes koos välisvahenditega 211,8 mln eurot, millest piirmääraga kulud on 82,2 ja investeeringud 5,8 mln eurot. Kõige suurema osa programmi piirmääraga kulude jääkidest moodustavad tegevustoetused ja investeeringutoetused: 66,8 mln eurot, sh

- eestikeelsele haridusele üleminek 42,9 mln eurot, mis tuleb kanda edasi aastatele 2026–2029, et katta reformiga seotud eelarvevajadus;
- KOV-idele ja eraüldhariduskoolide pidajatele ühekordne toetus arvutite ostmiseks 11 mln eurot, et toetada koolide valmisolekut e-eksamiteks. Taotlusvoor korraldati ja lepingud sõlmiti 2024. aastal, soetused toimuvad 2025. aastal;

HTM valitsemisalas on 86 asutust, sh 81 kooli. Koolid täitsid oma kulude eelarvest 98,1%, jääk on 4,3 mln. Koolide puhul võib eelarve kasutamise vajadus muutuda ka kahe eelarveaasta vahel, mis jäävad samasse õppeaastasse.

Detailne info ülekantud riigieelarve vahendite kohta on Haridus- ja teadusministri käskkirja „2024. aasta riigieelarve vahendite ülekandmine 2025. aastasse“ seletuskirjas.

Tabel 7. Haridus- ja noorteprogrammi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

Haridus- ja noorteprogramm		Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine	Täitmine %
➤ Meede 1. Õpivõimalused ja hariduse korraldus		669 362	782 500	649 894	83%
1.1. Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine	Kulud	26 814	29 887	25 156	84%
	Investeeringud	10 814	11 113	7 921	71%
1.2. Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele	Kulud	298 124	319 736	290 673	91%
	Investeeringud	1 502	2 369	1 461	62%
1.3. Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele	Kulud	273 953	280 303	274 207	98%
	Investeeringud	1 545	4 887	2 764	57%
1.4. Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine	Kulud	16 129	19 228	7 048	37%
	Investeeringud	0	5	5	92%
1.5. Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine	Kulud	40 480	114 854	40 538	35%
	Investeeringud	0	118	118	100%
➤ Meede 2. Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkonnad		111 837	135 482	78 801	58%
2.1 Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused	Kulud	28 746	32 046	25 778	80%
	Investeeringud	1 913	4 706	3 128	66%
2.2. Võrdsete võimaluste tagamine hariduses	Kulud	71 820	92 115	45 300	49%
	Investeeringud	0	195	25	13%
2.3. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine	Kulud	9 275	6 407	4 560	71%
	Investeeringud	83	13	12	91%
➤ Meede 3. Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed		37 229	37 841	21 400	57%
3.1. Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA	Kulud	4 327	3 557	3 438	97%
3.2. Õppe seostamine tööturu vajadustega	Kulud	32 902	34 060	17 739	52%
	Investeeringud	0	223	223	100%
➤ Meede 4. Noortevaldkonna arendamine		12 329	14 735	8 662	59%
4.1. Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine (HOOG)	Kulud	2 570	5 479	1 772	32%
	Investeeringud	0	8	8	100%

4.2. Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)	Kulud	853	1 122	760	68%
4.3. Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)	Kulud	4 642	5 213	4 371	84%
	Investeeringud	0	5	5	100%
4.4. Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)	Kulud	4 263	2 909	1 747	60%
 Haridus- ja noorteprogramm kokku	Kulud	814 900	946 916	743 085	78%
	Investeeringud	15 857	23 643	15 672	66%

LISA 1: mõõdikute tabelid tegevuse tasandi mõõdikutega

Meede 1 tegevusmõõdikud

➤ Tegevus 1.1. Haridusvõrgu korrastamine ja arendamine

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Gümnaasiumiastmega koolide arv (tk)	158	158	158	156	154	155	153
Riigigümnaasiumide arv (tk)*	16	18	20	25	28	27	27

* Mõõdiku järel ei ole edaspidi vajadust, sest 2014–2020 toetusperiood on lõppenud ja eesmärk saavutatud. Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja.

➤ Tegevus 1.2. Juurdepääsu tagamine üld- ja kutseharidusele

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%), kokku Allikas: EHIS	0,2	0,25	0,3	0,34	0,36	0,3	0,25
Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%), poisid Allikas: EHIS	0,3	0,3	0,4	0,38	0,43	0,4	0,3
Põhikoolist väljalangejate määr statsionaarse õppe kolmandas kooliastmes (%), tüdrukud Allikas: EHIS	0,1	0,2	0,2	0,3	0,29	0,2	0,2
Gümnaasiumist väljalangejate määr esimesel õppeaastal (%)* Allikas: EHIS	0,7	0,9	1,2	1,3	0,95	1,2	1,1
Kutseõppest väljalangejate määr kutsekeskhariduse 1. õppeaastal (%)* Allikas: EHIS	9,4	8,9	10,7	8,6	9,6	9	8,5
Keskhariduse omandanute osakaal 4 aastat pärast põhikooli lõpetamist Allikas: EHIS	82,1	81,9	81,2	82,1	80	82	83
Kutsehariduse** omandanute osakaal 5 aastat pärast põhikooli lõpetamist (%) Allikas: EHIS	22,4	22,3	21,6	21,2	22,0	22,9	23

* Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja, sest ei anna kasutatavat infot. Kaalutakse asendamist õppimiskohustuse täitmise mõõdikuga.

** Kutsehariduse all mõistetakse ainult tasemeõpet, mitte jätkuõpet.

➤ Tegevus 1.3. Juurdepääsu tagamine kõrgharidusele

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Kõrgharidusõppest väljalangejate määr (kõrghariduse 1. astme õpingute esimesel aastal) (%) Allikas: EHIS	15,2	14,5	15,1	13,2	11,2	16,0	16,0
Doktorikraadi kaitsmistest arv õppeaastas Allikas: EHIS	221	222	250	237	262	300	300

Nominaalajaga lõpetanute osakaal kõrghariduses (%) Allikas: EHIS	52,3	55,0	56,1	54,8	56,8	54	54,5
Osakaal vilistlastest, kes on rahul õppejõudude ja õpetamise ning juhendamisega* Allikas: Vilistlaste uuring	79,6 (2019)	-	81,4	-	-	-	83

* Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja ja seda seiratakse edaspidi programmväliselt.

Tegevus 1.4. Täiskasvanuhariduse arendamine ja õppimisvõimaluste loomine

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
25–64a madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr* (%) Allikas: Eesti tööjõu-uuring	6,5	8,6	10,7	9,95	10,7	11,5	12,3
Mittetatsionaarses üldharidusõppes või kutsekeskhariduses õppijate osakaal keskhariduseta 19–64aastaste hulgas (%) Allikas: EHIS ja Statistikaamet	4,6	4,8	4,5	4,7	andmed mais	4,7	4,8
Õppetööst väljalangevuse määr mittetatsionaarses üldharidusõppes** (%) Allikas: EHIS	28	30	32	26,3	25	29,4	28,9
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr viimase 12 kuu jooksul (%) formaal- ja mitteformaalõppes*** Allikas: Eesti tööjõu-uuring	-	-	48,1	-	53,7	49,2	49,9
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr viimase 12 kuu jooksul (%) informaalõppes**** Allikas: Eesti tööjõu-uuring	-	59,6	62,6	67,8	69,4	Täpsustamisel	Täpsustamisel

* Statistikaameti andmed. Mõõdiku arvutamisel lähtutakse Eesti tööjõu-uuringust ning see kajastab küsitlusele eelnenud nelja viimase nädala jooksul tasemehariduses või koolitusel osalenute osatähtsust 25–64-aastaste hulgas. Madala haridustaseme all mõistetakse põhiharidusega või sellest madalama haridusega inimesi (ISCED 0–2).

** Arvesse on võetud kõik mittetatsionaarse õppe õppevormid gümnaasiumiastmes

*** Euroopa Komisjoni metoodika, indikaator hõlmab endas formaal- ja mitteformaalõpet, v.a juhendatud töökohapõhine õpe

**** Arvesse on võetud õppimist pereliikmelt, sõbralt või kolleegilt, trükimaterjalide abil, elektroonilise seadme vahendusel, giidiga ekskursioonidel, õppekeskustes.

Tegevus 1.5. Hariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Eestis õppivate immatrikuleeritud välisüliõpilaste osakaal (%) Allikas: EHIS	11,6	11,4	11,0	9,7	8,7	11,0	11,0

Meede 2 tegevusmõõdikud

Tegevus 2.1. Õppekava ja koolikorralduse arendustegevused

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Liikuma Kutsuva Kooli võrgustikku kuuluvate koolide arv* Allikas: Liikuma Kutsuva Kooli programm	148	148	184	205	213	204	214

Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul ⁱⁱⁱ (%), 4. klass Allikas: Rahulolu-uuring	31,6	31,8	30,7	31,7	31,9	32	33
Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul (%), 8. klass Allikas: Rahulolu-uuring	14,7	16,3	16,1	15,5	17,3	17	17
Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul (%), 11. klass Allikas: Rahulolu-uuring	16,3	15,8	15,5	16,5	17,9	16	17
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%), 4. klass Allikas: Rahulolu-uuring	67,8	66,0	63,5	60,9	61,6	66	67
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%), 8. klass Allikas: Rahulolu-uuring	74,2	79,3	76,7	69,9	71	80	81
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%), 11. klass Allikas: Rahulolu-uuring	89,1	92,4	90	88,1	88,3	92	93
Õpilaste osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (%), kutseõppeasutuste õppijad Allikas: Rahulolu-uuring	-	92,4	87,8	86	81,9	92	93
Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, keda ei ole viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud (sh õpilaste, lapsevanemate, kolleegide poolt) (%)** Allikas: Rahulolu uuring	-	87,5	-	-	84,8	89	-
Andeka õppija toetamine	uus mõõdik, metoodika töötatakse välja						

* Programm lõppes, mõõdik pole enam asjakohane ja jääb alates 2026–2029 programmist välja.

** Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja ja seda seiratakse edaspidi programmiväliselt.

Tegevus 2.2. Võrdsete võimaluste tagamine hariduses

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud tugispetsialisti teenuste rakendamise osakaal põhihariduses (%) Allikas: EHIS	72	74	76	75,2	76,5	77	78
Tavaklassi kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest (%) Allikas: EHIS	32,1	34,4	36,2	39,4	40,3	36	36
Tavakooli kaasatud tõhustatud ja erituge saavate õpilaste osakaal kõigist tõhustatud ja erituge saavatest õpilastest (%) Allikas: EHIS	64,9	68,4	70,8	72,8	76,8	71	72
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksami keskmine tulemus* Allikas: EHIS, EIS	-	65	60	59,1	60,4	75	75
Eesti keele kui teise keele gümnaasiumi riigieksami keskmine tulemus* Allikas: EHIS, EIS	74	73	67	68,9	66	75	75
Eesti keel teise keelena eksamil vähemalt B2 taseme saavutanute osakaal gümnaasiumi statsionaarses õppes (%) Allikas: EHIS, EIS	83,1	77,3	75,5	74,6	69,7	77	78
Tipptasemel oskustega õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga, loodusteadused	-	-		5,9 vs 13,3	-	-	10,8 vs 19

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Allikas: PISA							
Tiip tasemel oskustega ^{iv} õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga, lugemisoskus Allikas: PISA	-	-		7,3 vs 11,6	-	-	12 vs 20,5
Tiip tasemel oskustega õpilaste osakaal eesti keelest erineva õppekeelega koolis võrreldes eestikeelse kooliga, matemaatika Allikas: PISA	-	-		7,8 vs 14,7	-	-	13,5 vs 23,7
Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, alusharidus Allikas: Rahulolu uuring	-	46,3	-	-	46,8	47	-
Õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku õppe erivajadustega laste õpetamiseks ja/või toetamiseks, üldharidus Allikas: Rahulolu uuring		43	-	-	42,6	44	-
Alushariduse õpetajate osakaal, kes nõustuvad, et lasteaed ja erinevad lasteaiaavälised spetsialistid, sh arstid, tugi- ja lastekaitespetsialistid ning politsei jt, teevad erivajadustega laste toetamisel head koostööd** Allikas: Rahulolu uuring		59,2	-	-	58,8	60	-
Üldhariduskoolide õpetajate osakaal, kes leiavad, et kool ja erinevad koolivälised spetsialistid sh politseinikud, nõustajad, arstid, psühholoogid, noorsootöötajad jt teevad hariduslike erivajadustega laste toetamisel head koostööd** Allikas: Rahulolu uuring		65,3	-	-	58,5	67	-
Õpetajate osakaal, kes tunnevad, et nad on hästi või väga hästi ette valmistatud õpetamiseks mitmekultuurilises või -keelses keskkonnas Allikas: TALIS	-	-	-	-	andmed sügisel 2025	20	-

* Mõõdik jääb 2026–2029 programmist välja, kuna ei anna olulist infot lisaks B1- ja B2-taseme saavutanute osakaalu mõõdikutele.

** Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja ja seda seiratakse edaspidi programmiväliselt.

Tegevus 2.3. Õpetajate ja haridusasutuste juhtide arengu toetamine

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Koolijuhtide osakaal, kes võtsid meetmeid, toetamaks õpetajate koostööd uute õpetamispraktikate väljaarendamisel (%) Allikas: TALIS	-	-	-	-	andmed sügisel 2025	55	-
Kuni 39-aastaste õpetajate osakaal üldhariduskoolides (%) Allikas: EHIS	27,0	26,5	26,4	26,4	26,7	28	28
Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele Allikas: SAIS, EHIS	1,0	1,2	1,1	1,2	1,3	1,3	1,4
Õpetajate osakaal (%), kes leiavad, et õpetajaamet on ühiskonnas väärtustatud* Allikas: TALIS	-	-	-	-	andmed sügisel 2025	35	-
Õpetajate osakaal, kes on vähemalt kord kuus õpetanud koos teise õpetajaga (%) Allikas: TALIS	-	-	-	-	andmed sügisel 2025	25	-

* Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja ja seda seiratakse edaspidi programmiväliselt.

Meede 3 tegevusmõõdikud

➤ Tegevus 3.1. Kutsesüsteemi arendamine ja oskuste prognoosisüsteem OSKA

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Mõõdik(ud) väljatöötamisel	Mõõdik töötatakse välja 2025. a						

➤ Tegevus 3.2. Õppe seostamine tööturu vajadustega

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
1–3 aastat tagasi kutsehariduse lõpetanud 20–34-aastaste inimeste tööhõive määr (%) Allikas: Eurostat	80,3	70,6	75,1	84,6	74,7	81	81,5
1–3 aastat tagasi kolmanda taseme õpingud lõpetanud 20–34-aastaste tööhõive määr Allikas: Eurostat	85,7	92,4	87,3	96,7	95,2	88	88,5
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal kõrghariduses (%) Allikas: EHIS	27,4	28,1	27,5	26,5	27	30	30
IT õppesuuna lõpetajate arv aastas kõrghariduses Allikas: EHIS	766	975	847	793	889	975	975
IT õppesuuna lõpetajate arv aastas kutsehariduses Allikas: EHIS	486	499	424	496	536	520	520
Vilistlaste rahulolu praktikavõimalustega, bakalaureuseõpe (%)* Allikas: Vilistlaste uuring	-	-	66,2 ^v	-	-	-	63
Vilistlaste rahulolu praktikavõimalustega, magistriõpe (%)* Allikas: Vilistlaste uuring	-	-	58,8 ^{vi}	-	-	-	68
Töökohapõhises õppevormis lõpetajate osakaal kõigist kutseõppe lõpetajatest (%)* Allikas: EHIS	15,2	17,2	13,2	11,6	10,4	21	23

* Mõõdik jääb alates 2026–2029 programmist välja ja seda seiratakse edaspidi programmiväliselt.

Meede 4 tegevusmõõdikud

➤ Tegevus 4.1. Noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuse toetamine (H00G)

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
18-26-aastaste noorte juhitud mittetulundusühingute osakaal aktiivsetest mittetulundusühingutest (%) Allikas: Statistikaamet	4,0 ⁵	3,6	4,7	3,7	3,9%	3	3,4
Huvikoolis õppivate noorte osakaal 7–26-aastastest noortest (%) Allikas: EHIS, Statistikaamet	30,3	32,3	32,9	32,7	andmed mais	33,2	33,5
Noorte omaalgatusprojektide arv (ja toetatud projektide osakaal (%)) Allikas: Harno, Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus ⁶	179 (74%)	32 (50%)	168 (42%)	111 (69%)	198 (45%)	> 168 (vähemalt 50)	> 168 (vähemalt 50)
Noorte ettevõtjate osakaal 18–26-aastastest noortest Allikas: Statistikaamet	4,0	4,3	4	4,1	4%	5,0	5,3

➤ Tegevus 4.2. Noorte kodanikuosaluse toetamine ja õiguste kaitsmine (OSA)

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Osalusvormide arv Allikas: Eesti Noorteühenduste Liit	82	91	92	89	85	≥79	≥79
Toimiva osaluskoguga kohalike omavalitsuste osakaal kõigist omavalitsustest (%) Allikas: Eesti Noorteühenduste Liit	94,0	92,0	68	62	59	vähemalt 90%	vähemalt 90%
18–26a kandidaatide osakaal kõigist kohalike omavalitsuste volikogu valimiste kandidaatidest (%) Allikas: Statistikaamet	-	5,4	-	-	-	-	7,9
15–26-aastaste noorte osakaal, kes on osalenud organiseeritud vabatahtlikus tegevuses (%) Allikas: Statistikaamet	-	22	26,5	27,2	26,5	>23	24

➤ Tegevus 4.3. Noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteedi arendamine (ISE)

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
Kohalike omavalitsuste osakaal, kus noorsootööteenused on vähemalt edasijõudnu tasemel (%) Allikas: RM, minuomavalitsus.ee	69,6	34,2	39,2	55,7	Andmed juunis ⁷	40	>45
Noorsootöö teenustega rahul olevate noorte osakaal (%)	90	-	-	-	-	-	-

⁵ 2024.a korrigeeris Statistikaamet perioodi 2020–2023 andmeid. Varasemad andmed näitasid märkimisväärset langust, ca 2%-ni, kuid korrigeeritud andmetel on noorte juhitud MTÜde osakaal perioodil 2017–2023 püsinud u 4% juures.

⁶ Alates 2023. aastast viib noorte omaalgatuste taotlusvooru läbi strateegilise partnerluse raames Eesti Avatud Noortekeskuste ühendus.

⁷ Aruandeaastal raporteeritakse eelnenud aasta tulemust, kuna aruandeaasta andmed avaldatakse peale käesoleva aruande ilmutist.

Allikas: Uuring „Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga“							
--	--	--	--	--	--	--	--

Tegevus 4.4. Noortele ühiskonnas võrdsete võimaluste tagamine (KINDLUS)

Programmi tegevuse mõõdikud	Tegelik					Sihttase	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	2025
15–26-aastaste noorte osakaal, kes hindavad, et tugi on kättesaadav (%) Allikas: Statistikaamet	-	91,7	89,7	91,5	90	≥90	≥90
15–29-aastaste osakaal, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel (NEET-staatuses noored) (%) Allikas: Statistikaamet	11,7	11,2	10,6	9,6	11	10,8	10,5

ⁱ Mõõdetakse skaalal 1–6, kus 1 tähistab madalamaid ja 6 tipposkuseid.

ⁱⁱ Arvesse on võetud alus-, üld- ja kutsehariduse õpetajad, sh täiskasvanute gümnaasiumi õpetajad.

ⁱⁱⁱ Allikas: Rahulolu uuring. Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis üle keskmise rahul st õpilased, kes on vastanud kõigile kolmele liikumisvõimalustele hinnangu andmise küsimusele (1. Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna. 2. Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades. 3. Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.) nende vastanute osakaal, kelle kolme küsimuse vastuse keskmine on 4–5 (vastuste skaalal 4 tähistab vastust „pigem olen nõus“ ning 5 „olen täiesti nõus“).

^{iv} PISA 5. ja 6. tase

^v 2022. a näitajas kajastuvad ISCEDi 6. taseme lõpetajate andmed (nii bakalaureuseõppe kui ka rakenduskõrgharidusõppe lõpetanud).

^{vi} 2022. a näitajas kajastuvad ISCEDi 7. taseme lõpetajate andmed (nii magistriõppe kui ka integreeritud bakalaureuse- ja magistriõppe lõpetanud).